

Fra

Karen Kolstrup

til Børkop lokalhistoriske arkiv, vedrørende

Torn Trine

Hermed afleveres gamle papirer vedrørende ejendommen i Sellerup, som Torn Trine forpagtede 1891-1898.

I forhold til beretningen om Torn Trine af Lene Ladegaard i Foreningen Danmarks folkeminders udgave nr. 23 i 1989, står der intet om denne forpagtningsaftale. Derfor tænker jeg det kan have interesse for historien om Torn Trine, især også da min farfar så detaljeret fortæller om hende og aftalens indhold.

Papirerne stammer fra min far Henrik Andersen Kolstrup, der har dem fra sin far Anders Peter Andersen Kolstrup, hvis søster Karen Andersen og svoger Peder Christiansen ejede ejendommen i Sellerup, som Kathrine Knudsen havde forpagtet. Anders Peter Andersen Kolstrups far Henrik Andersen fik fuldmagt til at varetage huset da Karen og Peder i 1881 rejste til Amerika.

Henrik Andersen Kolstrup f. 27-8-1911, d. 24-3-1988
Anders Peter Andersen Kolstrup f. 24-2-1869, d. 11-3-1945
Henrik Andersen f. 15-4-1829, d. 29-5-1896
Peder Christiansen f. 17-5-1854, d. 30-4-1928
Karen Christiansen f. Andersen 24-4-1859, d. 4-2-1932

Min farfar Anders Peter Andersen Kolstrup født i Pjedsted har skrevet nogle erindringer, som jeg, Karen Kolstrup, har renskrevet tro mod teksten, men da farfar er noget snørklet og ikke altid for mig klar i sin fremstilling, kan jeg have fejl af navne fx står der Gudrum eller Godrum? I nedennævnte tekst er "jeg-et" altså min farfar. Når han skriver gammeloldme er det min farfars mormor. Når han skriver min far, er det Henrik Andersen, min oldefar, som først havde fuldmagten over ejendommen i Sellerup. Min oldefar Henrik Andersen var husmand i Pjedsted, han havde en del småjob og murede og byggede for folk. Det er ham, der byggede huset Torn Trine forpagtede.

Min far Henrik Andersen Kolstrup skriver til mig, da han forærede mig en mølle platte med Torn Trine i 1981.

Henrik Andersen ^{15/4 1829 - 1/5 1896} & Karen Kirstine Baller ^{24/1 1835 - 11-3-1909}
f. 8 børn, den ældste hed Karen, hun kommer ind til hjerne,
bliver gift med Peter Christensen fra Sellerup, og her bygges
Karens far et hus til de unge mennesker, men de har det
uhvordt småt - så udvandrede de til Amerika.

Da Karen og Peter udvandrede, bliver huset ledigt,
det går fra hånd til hånd og ender ved den
person Torn Trine, som ses på platten. Den
bedstefar solgte huset.

Min farfar skriver i sine erindringer:

Gammeloldme om Torn Trine

Hun fortalte også somme tider historier, der egentlig ikke var for børn. Også romaner og sejer¹ og rim havde hun mange af.

I gammeloldmes yngre år var det tit almindeligt, at piger gjorde visse karlearbejder, fx kørte eller spredte møg, ligesom de ofte gik med bare fødder ligesom karlene. I min drengetid gik i almindelighed ingen voksne med bare fødder i min hjemegn. En særling som Twon Trine i Sellerup var en undtagelse. Gammeloldme fortalte, at en pige med bare fødder kom ridende ad Mølvejen. Hun skulle vel ride et par heste på græs. Så kom hun i møde med en vigtig fyr, der sagde: "Hvad du, jeg synes dine hæle er så røde!" Pigen svarede: "Hvad om du så min røv!"

Hos Torn Trine

Far havde haft fuldmagt over søster Karens og hendes mands ejendom. Da far var død, skulle en anden have fuldmagten, og det blev da mig. Fuldmagten lød på, at jeg kunne handle og vandle med ejendommen, som jeg selv ville, med samme gyldighed som ejeren selv, når han var i Danmark. En gårdejer i Sellerup skulle have 4 kr. om året af den mark dernede i Sellerup skov, der hed Godrum. Sagfører Bonnesen i Fredericia havde 700 kr. til gode i ejendommen, og dem skulle han have renter og afdrag af. Da den første forpagtning var udløbet, havde far forpagtet ejendommen ud til Kathrine Knudsen eller Torn Trine, som hun kaldtes, fordi hun samlede kristtjørn i skoven og solgte dem i Vejle.

Hun var en hel original. Hun havde hendes fars ejendom lidt vesten for min svogers, og der havde hun kreaturer og 2 heste, en vældig stor dansk hest og en lille bitte islænder. Desuden havde hun en mængde høns (100) og 3-4 hunde. Sorte puddelhunde, hvoraf navnlig den ene gnistrede af arrigskab, og som hun derfor kaldte Fanden. Et rædsomt roderi og svineri var der. Der var ingen loft over dagligstuen, men en stige op til loftet over faderens stue. Boligen fik derved en vis lighed med boliger fra den ældre middelalder, for Trine havde sin soveplads og sin romflaske deroppe. Bror Jens var med dernede. Da vi kom, havde hun været ude at fiske rejer, hvorfor hun havde et par af

¹ Sejer, gamle talemåder

faderens bukser på. Da hun havde hilst goddag, sagde hun: "Uh-uha, er der sådanne fremmede, så må jeg fandme fine mig ind og havde mit statstøj på!" Hun gik så ind og kom kort efter ud med et kort skørt på. Forbedringen var så som så, for da hun vendte bagen til, sås det, at bagstykket af skørtet manglede lige for enden, så denne sad helt nøgen i al sin ublufærdighed. Hun bød os så indenfor og spurgte, om vi ville have rom eller brændevin. Jens ville have rom, mens jeg, der var tørstig, spurgte om hun havde noget tykmælk. Hun bandede på, at det ikke var noget at putte i et mandfolk, men jeg kunne da få det, og hun satte et helt fad tykmælk med fløde på til mig og kom noget puddersukker på. Det var nu godt nok, men fadet var så møgbeskidt, at det kostede mig stor møje at spise noget, der ikke var for nær ved kanten. Jens skålede med Trine og grinede af mig, der sad i stor forlegenhed. Penge fik jeg kun få af. Det havde også knebet for far at få penge af hende, men ham havde hun dog noget respekt for. Mig har hun sikkert i sit stille sind regnet for et pjok, som hun kunne behandle, som hun selv fandt for godt. Hun var lille, men kraftig bygget, kruset, sort hår, klippet ved skuldrene. Ansigtet havde nok engang været helt kønt. Nu var tænderne defekte, og hun bandede som børsterne ude ved havet². Foreløbig lovede hun, at jeg nok skulle få forpagtningsafgiften af min svogers ejendom. Løfterne kunne jeg jo ikke betale med, og jeg måtte så foreløbig lægge pengene ud. Bonnesen havde intet imod, at vi ordnede vores penge mellemværende i ferierne.

På ferie

Sagen var, at Katrine Knudsen (Torn Trine) betalte lidt eller intet, og jeg måtte så betale Bonnesen af min egen lomme, for at han kunne få sine lovlige renter og afdrag. Men selvfølgelig fik jeg så penge og renter til gode, men jeg var glad ved, at jeg kunne gøre min søster og svoger den tjeneste.

På ferie

Jeg var hjemme i Pjedsted, mest hos mor en halv snes dage, og i Sellerup at hente forpagtningsafgift hos Torn trine, hvor jeg selvfølgelig ingenting fik, og havde heller intet vente.

Om Torn Trine huset i Sellerup

Hans Peter³ havde været oppe hos søster Karen, inden de rejste hjem, og Karen havde da sagt til Hans Peter, om de ikke kunne få deres ejendom i Sellerup solgt, når han nu kom hjem. Jeg forklarede Hans Peter, at dette var noget pjat af Karen, for Hans Peter kunne slet ikke sælge ejendommen, for Peder havde givet mig absolut fuldmagt over al hans ejendom i Danmark. Desuden havde Hans Peter ikke særlig forstand på at handle med ejendom i Danmark. Desuden havde jeg nu forpagtet den ud, og fået det hele i god gænge. Jeg fortalte ham så, hvorledes jeg havde døjet med Kathrine Knudsen (Torn Trine), der i høj grad forsømt ejendommen og lod være med at betale forpagtningsafgift, og endda ikke ville løses fra forpagtningen, førend i 1898. I følge kontrakten skulle hun have tækket huset, hvilket hun ikke havde gjort. I stedet skulle hun levere 50 liste rør. I stedet for 100 pund havre og 100 pund kartofler til sæd, skulle hun levere et godt læs møg. I stedet for rugen, der skulle være sået om efteråret, skulle hun lade de lægter, der var bundne på huset blive og levere 2 høns. Hun skyldte desuden 140 kr., disse skulle betales med 10 kr. hvert halvår til jul og august. Når jeg var i Sellerup i sommerferierne gik jeg gerne om og krævede hende, men hun betalte aldrig en dansk øre, hvad jeg forresten heller ikke havde ventet. Da jeg således var blevet Torn Trine kvit, forpagtede jeg ejendommen ud i 10 år til bror Jens' svoger Peter Jørgensen Lund fra Skærup. Han flyttede derned først i juni 1898 og skulle give 90 kr. i forpagtning om året, 45 kr. halvårlig. Men da jorden var hel ude af drift, så kunne han ingen indtægter have det første år, og skulle da første gang svare 45 kr. i august 1899. Skatterne skulle han betale. Han skulle selv

² Farfar var lærer på Thyborøn på det tidspunkt. Børsterne var arbejdere der opbyggede høfder langs Vestkysten.

³ Hans Peter er en ældre bror til Anders Peter, han var også immigreret til Amerika og var nu på besøg i Danmark.

sætte huset i beboelig stand. Han måtte ikke hugge i skoven og ødelægge træer i haven uden min tilladelse. Ejendommen med sine 10 tdr. land var i grunden ikke så dårlig, men det var let sandjord, lidt mose og noget morjord⁴, og det var rædsomt forsømt. Huset også. Sælge det i denne tilstand var ikke tænkelig til en blot nogenlunde pris, og jeg var derfor glad ved at få den forpagtet ud til en mand, der sikkert ville sætte den i skik igen. Deri skuffedes jeg ikke.

Da Karen og Peder giftede sig, var det meningen, at Peders far Kristian Iversen ville give dem jord til at bygge på. Imidlertid var Iversen i armod, og da de rejste i 1881, måtte Peder give faderen en panteobligation på 1.400 kr. på ejendommen. Han forpagtede ejendommen ud til Peder Berthelsen, en fætter, for 120 kr. om året, således at denne betalte ham 5 års forpagtning eller 600 kr. forud. Fra 1886 modtog far forpagtningsafgiften og betalte Kristian Iversen renterne. Om Peder i de første 5 år har betalt renterne til sin far, eller min far har betalt dem af sin egen lomme, kan jeg ikke se, men Iversen har regelmæssig kvitteret på obligationen fra december termin 1881, og fra april 1887 indsætter far halvårlig i sparekassen ca. 30 kr. indtil december 1891, hvor bogen viser 276,54 kr.⁵

I 1891 var forpagtningskontrakten udløbet med P. Berthelsen, og far forpagter da ejendommen til Torn Trine, væsentlig på samme betingelser som til Berthelsen. Men samme år opsagde Iversen panteobligationen, og far skulle så gøre udvej for pengene. Iversen kvitterer på obligationen for 200 kr., som jeg tænker mig skal være Peders arv, og resten 1.200 kr. på bogen og resten 950 kr. lånte han så på en obligation hos sagfører Bonnesen. Far havde dog gjort det til en betingelse for pengenes udbetaling, at Iversen skulle give Peder, hvad han kaldte rene papirer på en parcel Godrum, som han havde overdraget, men ikke købt til Peder. Nu er der det mærkelige, at i overdragelsesdokumentet kaldtes parcellen ikke Godrum, men Mülsted. Men hvorledes dette hang sammen, blev jeg først klar over, da jeg i 1908 solgte ejendommen. Den 29. december 1891 fik Chr. Iversen hos Bonnesen de 250 kr. + de 950 kr., i alt 1.200 kr., og han kvalificerede da obligationen. Da far traf ham på gaden, ville han have haft ham med hen til sagfører Bonnesen igen, for at han kunne skøde eller gøre forbindelsen til at skøde Peder, Godrum. Men han undskyldte sig med, at han absolut skulle med toget og ikke nu havde tid. Far syntes, at dette ikke var rigtig ærlig, men uærligheden lå ikke i, at Iversen ikke udstedte noget skøde hverken den dag eller senere, men uærligheden lå i, at han havde givet det udseende af, at han kunne udstede skøde. Derved var nu intet at gøre. Iversen havde fået de 1.200 kr. og var rejst, og døde et par år efter. Far skulle nu betale 5% rente og afdrag af de 950 kr. hos Bonnesen, hvilket jo om alt var gået normalt skulle have ført til at ejendommen var blevet gældfri ved forpagtningens udløb i 1901, men denne kæltring kvinde betalte ikke fuldt ud, mens far levede, og da han var død, betalte hun så godt som intet, mens hun forringede ejendommens værdi med flere 100 kroner. Nogle penge fik far, og da han døde i 1896 havde han afdraget 150 kr. på gælden, som altså var nedbragt til 800 kr., desuden var der godt 70 kr. i sparekassen. Sagfører Bonnesen ville gerne have afdrag på obligationen, og jeg hævdede de 50 kr. og betalte dem til Bonnesen i august 1897. Han samtykkede nemlig i, at jeg betalte terminsrenterne til jul og august i mine ferier. Jeg måtte udlægge rentepengene, men i 1898 havde jeg altså fået en ordning på sagerne, og i januar afdrog jeg 150 kr. på restgælden på 600 kr., og fra august 1899 fik jeg regelmæssig forpagtningsafgiften til de 2 ferier med 45 kr. hver gang. Så betalte jeg i 1899, 50 kr., januar 1900 igen 50 kr., restgæld 500 kr., derefter betalte jeg i august 1900 et afdrag på 250 kr. Der skyldtes så på obligationen 250 kr., mens jeg havde 400 kr. til gode. I juli 1901 havde jeg 30 kr. i sparekassen og resten på bogen 3,15 kr. gjorde jeg til min ejendom for småudlæg, jeg havde haft. Min svoger skrev, at jeg selv kunne give mig betalt for ulejligheden, men ulejligheden ville jeg intet have for, derimod beregnede jeg mig renter for de penge, jeg fik til gode i ejendommen og godtgørelse for de direkte små pengeudlæg, jeg havde. I den tid blev det dog slået fast, at jeg skulle have den gamle dragkiste for min ulejlighed, de 12-13 år jeg administrerede ejendommen. Da jeg i

⁴ Morjord, løs, sort jord i moser, uanvendelig til tørv.

⁵ Følgende opgørelse med diverse tal, får jeg, Karen Kolstrup, ikke helt til at hænge sammen, men har valgt at lade farfars tekst stå.

1901 i juli havde hævet de 30 kr., betalte jeg renter, og de resterende 250 kr. hos Bonnesen. Han skrev: Denne obligation er indfriet og kan udslettes af pantebogen. Fredericia d. 25. juli 1901. Bonnesen.

Jeg var meget glad ved, at jeg nogle dage efter kunne få obligationen tilbage med påtegning om, at den var udslettet af pantebogen. Ved fars død var ejendommens gæld 800 kr. minus de 70 kr. i sparekassen. Nu var gælden til mig 600 kr., og den virkelige gæld var altså nedbragt med 130 kr. Jeg havde i grunden intet juridisk bevis for, at jeg havde 600 kr. til gode i ejendommen, men da jeg havde fuldmagt, som om jeg selv var ejer, havde jeg nu ordnet forpagtningen med regelmæssige indbetalinger, således at jeg mente, at jeg havde mere end sikkerhed for mine penge. Men om forpagtningsafgiften fra 1891 til 1901 var indgået, som den burde, da havde de 600 kr. været betalt, og de 600 kr. er derfor udtryk for summen af Kathrine Knudsens bedrageri. At hun ikke kunne betale, bebrejder jeg hende ikke, men at hun ikke i 2 år ville give slip på forpagtningen, stempler hende som uærlig. Hun gav i grunden først efter med det gode, da hun ikke længere kunne pine nogen fordel ud af jorden, og hun vel også mente, at min tålmodighed var sluppet op. Hvorfor gik jeg ikke rettens vej? Sagen var, at hun ejede ingenting, og omkostningerne ville derfor have været mine, dvs. på ejendommen.